

โอกาสและอุปสรรคของการส่งออกสับประตูกแลไปยังมณฑลภาคตะวันตกเฉียงใต้ ของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A

Opportunities and Obstacles of Phulae Pineapple to export to Southwestern Province of the People's Republic of China thought R3A Road

ณัฐวุฒิ มีชัยโย¹ และ เจียน กัว²

Nutdhavuth Meechaiyo¹ and Jian Guo²

Article History

Received: February 4, 2020

Revised: November 6, 2020

Accepted: November 16, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยโอกาสและอุปสรรคในการขยายตลาดส่งออกสับประตูกแลของไทยไปภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A 2) ศึกษาถึงความต้องการสับประตูกแลและสำรวจตลาดใหม่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงจาก 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มโรงงานรับซื้อสับประตูกแล กลุ่มผู้ประกอบการขนส่ง และกลุ่มนักวิชาการ รวมทั้งหมด 24 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งออกสับประตูกแลของไทยสู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A มีปัจจัยที่เป็นโอกาส 2 ข้อ คือ ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน และการอนุญาตขนส่งผักผลไม้ผ่านเส้นทางบก R3A สำหรับปัจจัยที่เป็นอุปสรรค 4 ข้อ คือ โครงสร้างพื้นฐานของการขนส่งผ่านเส้นทาง R3A ในช่วงประเทศลาวที่ค่อนข้างล่าช้าส่งผลต่อความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการขนส่ง การอำนวยความสะดวกทางการค้ายังไม่ดีพอ เนื่องจากยานพาหนะในสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยยังคงไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้โดยตรง สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ปรับปรุงมาตรฐานการตรวจสอบและกักกันโรคของการนำเข้าและส่งออกผลไม้เข้มนงวดมากขึ้น และคู่แข่งทั้งในประเทศและต่างประเทศของตลาดสับประตูกแลในสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มมากขึ้น 2) ความต้องการต่อผลิตภัณฑ์จากสับประตูกแลในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีความต้องการสูง แต่ปัจจุบันมีจำหน่ายเพียงในมณฑลยูนนานเท่านั้น เกษตรกรควรขยายการส่งออกสู่เมืองรองในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะมีศักยภาพเป็นตลาดส่งออกใหม่สำหรับสับประตูกแลในอนาคต

คำสำคัญ : สับประตูกแล ; การส่งออก ; เส้นทาง R3A ; สาธารณรัฐประชาชนจีน

^{1,2} อาจารย์ สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, Lecturer, School of Sinology, Mea Fah Luang University

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to study opportunities and obstacles in expanding the export of “Phulae” pineapples to the southwestern province of the People’s Republic of China through R3A Road; 2) to study the demand for Phulae pineapples and to survey new market in Southwestern Province of the People’s Republic of China. Data collection was done through surveying and interviewing. The samplings were selected by purposive sample method with twenty-four samplings taking from four groups of careers including farmer, factory workers, logistics company and academic staffs. The descriptive analysis was applied for writing the research report.

The research findings were included the followings: 1) the Phulae pineapples were exported to the People’s Republic of China within the R3A road to reach the two important opportunities including the ASEAN-China Free Trade Agreement which gave the permission to transport vegetables and fruits via R3A route. As such, however, there were four obstacles for Phulae pineapples export: first, the infrastructure of R3A road in Laos is relatively backward; second, affecting the safety and the efficiency of transportation. The issue of trade facilitation, vehicles in the People’s Republic of China and Thailand cannot be directly connected. The People’s Republic of China has improved tighter standards for examination and quarantine of fruit import and export. Domestic and international competitors of the pineapple market in the People’s Republic of China are increased. 2) Chinese market demand for Phulae pineapples export has been increased, but currently only sold in Yunnan province. Thai farmer should expand the export to secondary city in southwestern the People’s Republic of China because this region has the potential to become a new export market for Phulae pineapples in the future.

Keywords : Phulae Pineapple ; Export ; R3A Road ; The People’s Republic of China

บทนำ

สับปะรดพันธุ์ภูแลของจังหวัดเชียงรายเป็นสินค้าโอท็อปที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย ในปีพ.ศ.2560 พื้นที่เพาะปลูกสับปะรดในจังหวัดเชียงรายมีจำนวน 67,000 ไร่ และมีผลผลิตออกสู่ตลาดกว่าวันละ 1-2 หมื่นกิโลกรัม ในขณะที่ปริมาณรับซื้อในประเทศมีเพียง 8,000 กิโลกรัม (Thai PBS, 2018) จึงเป็นเหตุผลให้จังหวัดเชียงรายต้องหาตลาดส่งออกใหม่ในต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาล้นตลาด

ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนตั้งอยู่ไม่ไกลจากไทย จึงมีศักยภาพที่ดีสำหรับเป็นตลาดส่งออกสับปะรดภูแล โดยภูมิภาคนี้มีประชากรเกือบ 200 ล้านคน จึงเป็นตลาดใหญ่สำหรับผลไม้ไทย ในปี พ.ศ.2561 สาธารณรัฐประชาชนจีนนำเข้าสับปะรดจากไทยมูลค่ากว่า 279 ล้านบาท เป็นสินค้าผลไม้ลำดับที่ 4 รองจากทุเรียน ลำไย กุ้ง และการนำเข้าผลไม้เข้าสู่จีนตอนใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีเส้นทางขนส่งสินค้าสับปะรดได้หลากหลาย อาทิ 1.เส้นทางแม่น้ำโขง 2. เส้นทางอากาศ 3. เส้นทางบก ซึ่งการขนส่งทางบกเป็นช่องทางที่ผู้ประกอบการ

มักเลือกใช้ เพราะสะดวกรวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายที่ไม่สูง (Chaiburin and Nimsai, 2017) เส้นทางขนส่งสินค้าสู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ผู้ประกอบการมักเลือกใช้เส้นทาง R3A เป็นหลัก เนื่องจากเป็นเส้นทางที่มีระยะทางที่สั้นที่สุด ประหยัดเวลา การขนส่งทำให้สับปะรดภูแลมีโอกาสขยายตลาดส่งออกเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

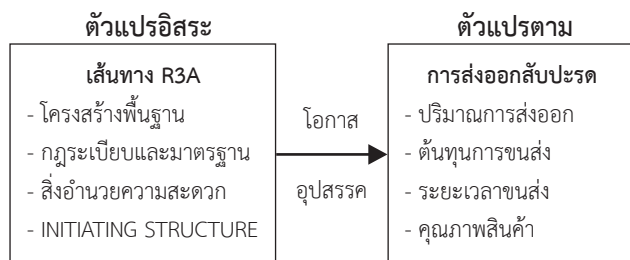
1. เพื่อศึกษาปัจจัยโอกาสและอุปสรรคในการขยายตลาดส่งออกสับปะรดภูแลของไทยไปภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A
2. เพื่อศึกษาถึงความต้องการสับปะรดภูแลและสำรวจตลาดใหม่ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการจัดการธุรกิจให้เหนือคู่แข่งของ Porter (1980) นำมากำหนดกรอบแนวคิดเพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคในการส่งออกสับปะรดของไทยไปยังภาคตะวันตก

เสียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A ดังภาพที่ 1 โดยวัดความได้เปรียบจากต้นทุน (Cost) เวลา (Speed) และปัจจัยอื่นที่สนับสนุน อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน ระบบกฎหมาย และกลยุทธ์สร้างความแตกต่าง (Differentiation) ดังนั้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า เส้นทาง และขจัดอุปสรรคทางกฎระเบียบ ลดต้นทุนทางการค้าการขนส่งและเวลา ระหว่างกัน รวมทั้งเจาะกลุ่มลูกค้าเฉพาะ จะช่วยเพิ่มปริมาณการส่งออก ผู้บริโภคได้รับสินค้าให้สดใหม่มีคุณภาพ ปัจจัยดังกล่าวจะสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของสัปดาห์ประดุกแลในตลาดของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จาก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสัปดาห์ประดุกในตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 15 คน ซึ่งมีทั้งสวนและหน้าร้านขายปลีกของตนเอง 2.กลุ่มโรงงานรับซื้อสัปดาห์ประดุกจำนวน 5 แห่ง ซึ่งเป็นโรงงานที่ผลิตเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะ 3.กลุ่มผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออกผ่านเส้นทาง R3A ทั้งไทยและจีน จำนวน 2 แห่ง ซึ่งเป็นผู้นำเข้าส่งออกรายใหญ่ผ่านเส้นทาง R3A 4.กลุ่มนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยยูนนาน ซึ่งมีสถาบันวิจัยที่ตั้งอยู่บริเวณชายแดนของทั้ง 2 ประเทศ จำนวน 2 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 24 ตัวอย่าง การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอาศัยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ถูกสัมภาษณ์เอง ทำให้เชื่อถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อกันและสัมพันธ์กับหัวข้องานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ โดยทีมวิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 กลุ่ม เพื่อสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้างคำถาม 2 ประเภท คือการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
2. แบบบันทึกการสำรวจภาคสนาม ทีมผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจเส้นทาง R3A จากเชียงรายถึงนครคุนหมิง ทำการบันทึกข้อมูล และบันทึกภาพลงในแบบสำรวจ
3. แบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ค้าปลีกและผู้บริโภคผลไม่ในนครคุนหมิง เกี่ยวกับความต้องการบริโภคสัปดาห์ประดุก ช่องทางการซื้อขาย และราคา
4. การวิเคราะห์เอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยวารสาร สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ โดยรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องของการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านเส้นทาง R3A

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ ทีมวิจัยได้คัดเลือกผู้สัมภาษณ์โดยกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า อาทิ ประเภทกลุ่มผู้ซื้อ ปัญหาการขนส่งเส้นทาง R3A แนวโน้มปริมาณและราคา ช่องทางการจำหน่าย เป็นต้น และแบบที่ส่งคือคำถามหรือการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือแบบปลายเปิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัวัตถุประสงค์ การปรับตัวของเกษตรกรเพื่อการส่งออก การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ความต้องการของตลาดต่างประเทศ เป็นต้น รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 24 คน
2. เก็บรวบรวมจากแบบบันทึกภาคสนาม โดยสำรวจพื้นที่ถนน R3A ตั้งแต่จังหวัดเชียงรายถึงนครคุนหมิง เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สำรวจและการบันทึกภาพ ไร่สัปดาห์ประดุก โรงงานปลูกสัปดาห์ประดุก ด่านชายแดน ตลาดค้าส่งผลไม่ในจังหวัดเชียงรายในเดือนมกราคม พ.ศ.2562
3. เก็บรวบรวมจากแบบบันทึกข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ค้าปลีก ผู้บริโภคผลไม่ในนครคุนหมิง เกี่ยวกับความต้องการบริโภคสัปดาห์ประดุก ช่องทางการซื้อขาย และราคาในเดือนมกราคม พ.ศ.2562
4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร จากงานวิจัย วารสารวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึงข้อมูลบริบทโดยรวมของงานวิจัย และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค้นหาคำตอบตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปประเด็น วิเคราะห์หาความเชื่อมโยง และเรียบเรียงถ้อยคำ เพื่ออภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

2. นำข้อมูลจากการลงพื้นที่ เช่น สภาพตลาดซื้อขาย กลุ่มคนที่มาซื้อสินค้า ชนิดของผลไม้ที่จำหน่าย มาวิเคราะห์ความต้องการของตลาดผู้บริโภค

3. นำข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ค้าปลีก และผู้บริโภค มาจำแนกเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ปริมาณการส่งออก ราคา และข้อมูลเชิงคุณภาพ อาทิ สภาพการณ์ในตลาดผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคการส่งออกสู่ตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน

4. นำข้อมูลเอกสารจากงานวิจัย วารสาร สื่อ มาตรวจสอบเรียบเรียง ใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจำแนกเนื้อหาข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และพรรณนาถึงสภาพโอกาสและอุปสรรค

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยโอกาสการส่งออกและตลาดสู่ประเทศในสาธารณรัฐประชาชนจีน มี 2 ข้อ

1.1 ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน

ภายหลังปีพ.ศ. 2546 สาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยได้ดำเนินการ “ลดภาษีเหลือศูนย์” สำหรับการค้าผักและผลไม้ ทำให้สินค้าการเกษตรของไทยสามารถส่งออกสู่จีนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางหรือ Belt and Road Initiative (BRI) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเชื่อมโยงกับต่างประเทศ ส่งผลให้ปริมาณการค้าและการลงทุนระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศเพื่อนบ้านมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้าการเกษตรรวมถึงสับปะรดด้วย อย่างไรก็ตามจากสถิติพบว่า ประเทศไทยยังส่งออกสับปะรดในสัดส่วนที่น้อยมากในตลาดโลก ในปีพ.ศ.2560 ประเทศคอซอวอริกาเป็นผู้ส่งออกสับปะรดรายใหญ่ที่สุดของโลก หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 โดยมีฟิลิปปินส์ตามมาอันดับที่สอง ส่วนผู้นำเข้ารายสับปะรดใหญ่ที่สุดคือประเทศสหรัฐอเมริกา อันดับสองคือประเทศเนเธอร์แลนด์ และอันดับสามคือสาธารณรัฐประชาชนจีน (Escodo, 2019) จีนจึงเป็นตลาดที่สำคัญที่สุดของกลุ่มประเทศอาเซียนที่ปลูกสับปะรดเพื่อการส่งออก ปีพ.ศ.2561 สาธารณรัฐประชาชนจีนนำเข้าสับปะรดสด

จากฟิลิปปินส์มากที่สุดจำนวน 143,203.30 ตัน ตามมาด้วยประเทศไทยจำนวน 9,619.47 ตัน (UN Comtrade Database, 2018) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าสับปะรดสดและแปรรูปพันธุ์กล้วยจากจังหวัดเชียงรายยังมีโอกาสสำหรับการส่งออกสู่ตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกมาก

ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินแผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการปลูกสับปะรดเพื่อการส่งออกใน ปีพ.ศ. 2546-2560 ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์สับปะรดของไทยเพิ่มขึ้นจาก 1.6 แสนตัน จากปี 2553 เป็น 5 แสนตันในปี 2558 (Food Intelligence Center, 2016) แม้ปัจจุบันปริมาณและยอดรวมของการส่งออกผลิตภัณฑ์สับปะรดจากไทยสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีไม่มากนักเนื่องจากการส่งออกชะลอตัวจากค่าเงินบาทแข็งตัว และภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวของสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่ตลาดจีนยังคงเป็นตลาดที่มีขนาดสำหรับการส่งออกสับปะรดของไทย อีกทั้งเส้นทางขนส่งทางบก R3A ผ่านจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นแหล่งเพาะปลูกสับปะรดที่สำคัญ จึงเป็นโอกาสสำหรับการผลิตสับปะรดพันธุ์กล้วยเพื่อส่งออกผ่านเส้นทาง R3A เข้าสู่ตลาดมณฑลภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

1.2 การอนุญาตให้ขนส่งผลไม้โดยใช้เส้นทางบก R3A สู่สาธารณรัฐประชาชนจีน

ในอดีตเส้นทางการส่งออกสับปะรดเลือกใช้การขนส่งทางน้ำผ่านท่าเรือฮองกง หรือท่าเรือจินผ่นดินใหญ่เป็นหลัก แต่ปัจจุบันเส้นทางขนส่งทางบกได้รับความนิยมมากขึ้น หลังจากข้อตกลงในพิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบสำหรับการขนส่งผลไม้ไทยผ่านประเทศที่สามเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลบังคับใช้ในปีพ.ศ.2554 กำหนดให้ 2 ประเทศสามารถนำเข้าสินค้าผลไม้ผ่านทางบกได้ 2 เส้นทางคือ เส้นทาง R9 ผ่านด่านมุกดาหารเข้าสู่ด่านผิงเสียง (กว่างสี) และเส้นทาง R3A ผ่านด่านเชียงของเข้าสู่ด่านโมฮัน (ยูนนาน) (Ertrakul, 2016) ดังนั้นการส่งออกผลไม้ผ่านเส้นทาง R3A จึงเป็นทางเลือกใหม่สำหรับการขนส่งสินค้าการเกษตรเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน เส้นทางดังกล่าวจึงช่วยย่นระยะเวลาขนส่งผลไม้จากภาคเหนือของไทยเข้าสู่ตลาดจีนในภาคตะวันตกได้เฉียดได้อย่างรวดเร็ว

2. ปัจจัยอุปสรรคการส่งออกสับปะรดสดไปยังภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยเส้นทาง R3A มี 4 ข้อ

2.1 ปัจจัยทางกายภาพของเส้นทาง R3A

แม้เส้นทาง R3A ที่เชื่อมระหว่าง 3 ประเทศ (ไทย-ลาว-จีน) จะสมบูรณ์ นับตั้งแต่สะพานมิตรภาพไทย-ลาว

แห่งที่ 4 แล้วเสร็จในเดือนธันวาคมปีพ.ศ.2556 แต่โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งยังคงไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะเส้นทางที่ผ่านประเทศลาวระยะทางกว่า 247 กิโลเมตรยังมีมาตรฐานเท่ากับถนนสายรองเท่านั้น สภาพเส้นทาง R3A ในลาวค่อนข้างแย่ ถึงแม้จะมีเพียงระยะสั้นๆ แต่ต้องใช้เวลานานถึง 6-8 ชั่วโมง เนื่องจากรถขนส่งทำความเร็วได้เพียง 30-40 กิโลเมตรต่อชั่วโมงเท่านั้น ส่งผลต่อการขนส่งสับปะรดฤดูแลสดที่มีอายุเก็บรักษาสั้น ในขณะที่เดียวกันระบบขนส่งที่รองรับการขนถ่ายสินค้าบนเส้นทาง R3A นั้นยังไม่สมบูรณ์ ยังไม่มีคลังสินค้าที่ทันสมัย เครื่องมือสำหรับการขนถ่ายสินค้าส่วนใหญ่ใช้รถยกขนาดเล็ก และขนถ่ายด้วยแรงงานคน จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อการขนส่งสับปะรดสด แม้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งในสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในประเทศลาวนั้นยังขาดแคลน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น เครื่องหมายบอกทาง ปิมน้ำมัน อุโมงค์ และร้านอาหารยังคงไม่เพียงพอ

2.2 ปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกทางการขนส่งในเส้นทาง R3A

เนื่องจากสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยยังไม่ได้ลงนามในข้อตกลงการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่งโดยตรง ยานพาหนะของทั้งสองประเทศจึงไม่สามารถเดินทางขนส่งถึงกันได้โดยตรง การขนส่งเข้าสู่ประเทศอีกฝ่ายนั้นยานพาหนะของทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยจะต้องมาทำการเปลี่ยนยานพาหนะขนส่งที่ประเทศลาว เพื่อขนถ่ายสินค้า และต้องทำการแปลงใบอนุญาต จึงทำให้เสียเวลาในการขนส่ง และเพิ่มต้นทุนค่าขนส่งของสินค้าผ่านเส้นทาง R3A

นอกจากนี้ประเทศไทย-ลาว-จีน ซึ่งเป็นทางผ่านของเส้นทาง R3A มีระเบียบพิธีการศุลกากรที่แตกต่างกัน อาทิ ด้านไม่ฮั่นของจีนไม่มีวันหยุดในการดำเนินพิธีการศุลกากร และใช้เวลาผ่านกระบวนการพิธีการทางศุลกากรได้ภายในหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น หากเอกสารสมบูรณ์ แต่ในประเทศลาวในวันหยุดการขนส่งจะมีค่าใช้จ่ายค่าล่วงเวลาสำหรับเจ้าหน้าที่ด้วย (Sukdanon, 2018) และมีขั้นตอนการตรวจสอบที่ไม่แน่นอน มีการเก็บค่าธรรมเนียมที่ซ้ำซ้อน และใช้เวลานาน จึงส่งผลกระทบต่อขนส่งสับปะรดฤดูแลสด ที่มีอายุการเก็บรักษาสั้น

2.3 ปัจจัยด้านการปรับปรุงตรวจสอบมาตรฐานสุขอนามัยของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีข้อกำหนดและการประเมินตามความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรฐานสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชที่ยังแตกต่างกัน อีกทั้งภาครัฐ

ของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อปรับปรุงความปลอดภัยด้านอาหาร ส่งผลให้มาตรฐานด้านสุขอนามัยอาหารและมาตรฐานการป้องกันการแพร่ระบาดของสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้มงวดขึ้น สินค้าการเกษตรของไทยจึงถูกตรวจสอบเข้มงวดมากขึ้นเช่นกัน เมื่อเกิดความสงสัยการปนเปื้อน สินค้าจะถูกกักและจะต้องส่งตัวอย่างไปตรวจละเอียดห้องปฏิบัติการ การรอผลการตรวจสอบสารเคมีใช้เวลาหลายวัน ส่งผลให้สินค้าเกษตรที่ถูกกักไว้จึงเกิดการเน่าเสีย

2.4 ปัจจัยด้านคู่แข่งทั้งในประเทศและต่างประเทศของตลาดสับปะรด

ในปีพ.ศ.2557 สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินการวางผังสินค้าเกษตรที่ได้เปรียบในระดับภูมิภาค (2015-2020) โดยแผนงานดังกล่าวเพื่อพัฒนาศักยภาพของผลไม้ 25 ชนิดสำหรับการแข่งขัน ครอบคลุมการพัฒนาและเพาะปลูกสับปะรดในยูนนานด้วยอีกทั้งประเทศคอซอวอและฟิลิปปินส์ยังคงเป็นผู้ส่งออกสับปะรดรายใหญ่ในตลาดโลก ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์จากสับปะรดของไทยในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนมีคู่แข่งที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นประเทศไทยควรสร้างความแตกต่างของสินค้าสับปะรดไทยเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. แม้ปัจจุบันสับปะรดฤดูแลมีจำหน่ายเพียงในมณฑลยูนนานเท่านั้น แต่เว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ที่มีชื่อเสียงของสาธารณรัฐประชาชนจีน อาทิ taobao.com , tmall.com , 1688.com และ jd.com มีการขายสับปะรดฤดูแลด้วย ThaiBiz (2017) จึงกล่าวได้ว่าตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีความต้องการบริโภคสับปะรดฤดูแลสูง อีกทั้งการขยายตัวของเมืองและประชากรสู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้ทำให้เกิดเมืองใหญ่ๆ ที่มีประชากรตั้งแต่ 3 แสน ถึง 1 ล้านคนหลายเมือง อาทิ เมืองฉู่จี้ (Qujing) เมืองจิ่งหง (Jinghong) มณฑลยูนนาน เมืองเล่อชาน (Leshan) เมืองหลู่โจว (Luzhou) มณฑลเสฉวน และนครฉงชิ่ง (ตารางที่ 1) ซึ่งไทยสามารถใช้เส้นทาง R3A เชื่อมต่อโครงข่ายเส้นทางในสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าสู่เมืองรองในมณฑลภาคตะวันตกซึ่งมีกำลังซื้อสูง เป็นโอกาสสำหรับผู้ส่งออกชาวไทย

ตารางที่ 1 เมืองรองในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

มณฑล	เมืองสำคัญ	ประชากร
ยูนนาน	คุนหมิง	4,154,216
	ฉวีจิ่ง	705,267
	จิ่งหง	303,907
เสฉวน	เฉิงตู	9,338,045
	เฉาซัน	1,002,606
	หลู่โจว	824,393
ฉงชิ่ง	นครฉงชิ่ง	7,986,405

ที่มา : National Bureau of Statistics of China (2018)

อภิปรายผลการวิจัย

1. โอกาสและอุปสรรคการส่งออกสับปะรด

1) โอกาสการส่งออกสับปะรดฤดูแลไปยังมณฑลภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนผ่านเส้นทาง R3A มี 2 ข้อ คือ (1) ข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน ในการลดภาษีสินค้าเกษตรเหลือศูนย์ ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกผลไม้จากไทยสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องสถิติการค้าของกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ Department of Trade Negotiations (2018) พบว่าในปี 2561 การส่งออกผักและผลไม้ไปสาธารณรัฐประชาชนจีนของไทยมีมูลค่า 1,927.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 784 เมื่อเทียบกับก่อนที่ความตกลงฯ จะมีผลบังคับใช้ (2) การอนุญาตให้ขนส่งผลไม้โดยใช้เส้นทางบก R3A สู่สาธารณรัฐประชาชนจีนส่งผลให้ผู้ประกอบการในภาคเหนือเลือกใช้เส้นทาง R3A ขนส่งสินค้าสู่มณฑลตะวันตกมากขึ้น เนื่องจากสะดวกรวดเร็ว และช่วยประหยัดต้นทุนจากการขนส่ง สอดคล้องกับ Somdee (2013) ในงานวิจัยเรื่องเส้นทางการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ ด้านงานหัตถกรรม 10 สาขา ของภาคเหนือตอนบน ภายใต้กรอบเส้นทางเศรษฐกิจตามแนวเหนือ-ใต้ พบว่าผู้ประกอบการสินค้าหัตถกรรมในภาคเหนือเลือกใช้เส้นทาง R3A เนื่องจากประหยัดเวลาในการขนส่งสินค้าสู่จีน และสามารถเข้าสู่ตลาดใหม่ๆ ในภาคตะวันตก

2) อุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการส่งออกสับปะรดฤดูแลไปยังมณฑลภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ (1) สภาพของเส้นทาง R3A โดยเฉพาะช่วงผ่านประเทศลาวค่อนข้างแย่ เนื่องจากมีรถบรรทุกสินค้าวิ่งผ่านจำนวนมาก แต่ยังไม่ได้รับการซ่อมบำรุง เพราะประเทศลาวมีงบประมาณซ่อมบำรุงที่จำกัด สอดคล้องกับ Sukdanon (2018) ในงานวิจัยเรื่องการใช้ประโยชน์จากเส้นทาง R3A เพื่อสร้างขีดความสามารถ

ในการแข่งขันของภาคท่องเที่ยวพบว่าประเทศลาวขาดแคลนงบประมาณซ่อมแซมบำรุงเส้นทาง จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว และขนส่งเส้นทาง R3A (2) สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการขนส่ง และการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานทั้ง 3 ประเทศ ก็เป็นปัญหาที่สำคัญอีกประการเนื่องจากแต่ละประเทศที่เส้นทาง R3A ผ่าน มีระเบียบและขั้นตอนที่แตกต่างกัน เช่น การขอใบอนุญาต การขนถ่ายสินค้า ซึ่งพบว่าขั้นตอนการตรวจสอบสินค้าที่ด่านศุลกากรของทั้งสองประเทศที่มีความยุ่งยากซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaiburin and Nimsai (2017) ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาโซ่อุปทานไม้ตัดดอกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ในเส้นทาง R3A พบว่าความเสียหายดอกไม้ระหว่างการขนส่งและเปลี่ยนถ่ายสินค้า และความล่าช้าจากการตรวจสอบสินค้าของด่านศุลกากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการใช้การขนส่งผ่านเส้นทาง R3A แม้ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาชนจีนและลาวสามารถจัดทำใบอนุญาตในการนำยานพาหนะข้ามผ่านพรมแดนแต่ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนยังไม่มีข้อตกลงดังกล่าว ทำให้เมื่อรถบรรทุกขนส่งสินค้าของไทยมาถึงด่านห้วยทรายหรือด่านบ่อหานของลาว ต้องเปลี่ยนเป็นรถบรรทุกลาวหรือสาธารณรัฐประชาชนจีนที่มีใบอนุญาตคู่ขนานลาว-จีน เพื่อเดินทางเข้าสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนอีกครั้ง (3) ประเทศจีนได้กำหนดมาตรฐานใหม่สำหรับผลไม้นำเข้าในเดือนพฤษภาคม 2562 โดยเพิ่มความต้องการในการตรวจสอบย้อนกลับ การรับรองสุขอนามัยพืชทำให้เกิดกรณีกักกันสินค้าเพื่อตรวจสอบที่ด่านชายแดนมากขึ้น เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meechaiyo and Guo (2019) ที่พบว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการปรับปรุงนโยบายเรื่องความปลอดภัยของอาหาร ตามแนวคิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ดีของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ที่เน้นนโยบายความมั่นคงและปลอดภัยในอาหาร ออกข้อกำหนดใหม่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และการขนส่ง มาตรการสอบที่เข้มงวดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อส่งออกของผลไม้ไทยในอนาคต (4) ปัจจุบันตลาดสับปะรดในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีคู่แข่งจากภายในสาธารณรัฐประชาชนจีนเองและต่างประเทศ อีกทั้งสับปะรดฤดูแลมีราคาแพงเมื่อเทียบกับผลไม้จีน ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายลูกค้าจึงเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงซึ่งให้ความสำคัญในด้านสุขภาพมาก ดังนั้นผู้ประกอบการต้องผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และแปรรูปสินค้าจากสับปะรดให้มีมูลค่าสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwanpasak (2019) เรื่องส่วนผสมทางการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทอาหารแปรรูปจากผลไม้ พบว่า กลยุทธ์ส่วนผสมการตลาดที่จำทำให้สินค้าประสบความสำเร็จคือพัฒนา

คุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน หาช่องทางการจัดจำหน่ายที่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายอย่างแท้จริง ดังนั้นเกษตรกรต้องพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพดี จังหวัดเชียงรายควรส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากการปลูกสับปะรดอินทรีย์ และนำวัฒนธรรมเชียงรายเข้ามาต่อยอดในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ สร้างความแตกต่างให้สินค้า

2. ความต้องการต่อผลิตภัณฑ์จากสับปะรดฤดูแลในสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมีมาก แต่ปัจจุบันมีจำหน่ายเพียงในมณฑลยูนนานเท่านั้น ผู้ส่งออกควรสำรวจตลาดใหม่ที่มีศักยภาพด้วย ปัจจุบันพบว่าเมืองรองของสาธารณรัฐประชาชนจีนในภาคตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเติบโตระดับสูง เนื่องจากมีการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” กระจายความเจริญจากภาคตะวันออกเฉียงใต้สู่ภาคตะวันตก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Guo (2018) เรื่องการวิเคราะห์นโยบายด้านยุทธศาสตร์ “ยุคสมัยใหม่” ของประธานาธิบดี สีจิ้นผิง พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลทำให้จีนมีการปรับยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศใหม่ เน้นการพัฒนาภาคตะวันตกของประเทศ เพื่อเชื่อมโยงจีนกับประเทศเพื่อนบ้านตามแนวเส้นทางสายไหม

นอกจากตลาดใหม่ผู้ส่งออกสับปะรดฤดูแลควรหาเป้าหมายกลุ่มลูกค้าใหม่ๆ และนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อาทิ ตลาดแปรรูปผลิตภัณฑ์สับปะรด เช่น น้ำสับปะรด สับปะรดแห้ง และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้มูลค่าและยืดอายุการเก็บรักษา เพิ่มการส่งออกของผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่สับปะรดสดไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากสถิติพบว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนยังเป็นตลาดส่งออกสับปะรดกวนอันดับสามของไทยด้วย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลิตภัณฑ์สับปะรดเพื่อการส่งออกของไทย

ลำดับ ประเภท	1	2	3
สด	จีน 89%	ฮ่องกง 3%	ลาว 1%
แช่แข็ง	ญี่ปุ่น 61%	ออสเตรเลีย 26%	สหรัฐอเมริกา 6%
กระป๋อง	สหรัฐอเมริกา 31%	เนเธอร์แลนด์ 22%	อิหร่าน 15%
กวน	รัสเซีย 26%	สหรัฐอเมริกา 20%	จีน 12%
อบแห้ง	สหรัฐอเมริกา 48%	อินเดีย 10%	สหรัฐอาหรับ 2%

ที่มา : Office of Agricultural Economics (2019)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงคมนาคมควรเป็นหน่วยประสานงานจัดตั้งความร่วมมือของประเทศในแนวเส้นทาง R3A เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพของเส้นทางทั้งประเทศไทยและจีนต้องสนับสนุนประเทศลาวให้ใช้กลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) และกลไกความร่วมมือหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) เพื่อขอทุนในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานในการปรับปรุงเส้นทาง ด้านความอำนวยความสะดวกทางการค้า อาทิ ระบบศุลกากร นอกจากนี้ทั้ง 3 ประเทศควรจัดทำระบบมาตรฐานการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคสำหรับกรนำเข้าและส่งออกผลไม้ในระดับภูมิภาคร่วมกัน รวมถึงเร่งจัดทำข้อตกลงการอำนวยความสะดวกด้านการขนส่ง (CBTA) ผ่านเส้นทาง R3A โดยเร็ว

2. จังหวัดเชียงรายควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การผลิตสับปะรดเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะส่งออกสู่เมืองรองในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ต้องพัฒนาเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดให้มีศักยภาพเพื่อการส่งออก โดยคำนึงถึงมาตรฐานการส่งออก สนับสนุนสหกรณ์การเกษตรและวิสาหกิจชุมชนเพื่อการส่งออก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรดฤดูแล นอกเหนือจากสับปะรดสด เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์จากสับปะรด

3. ผู้ส่งออกสับปะรดฤดูแลควรกำหนดตลาด และกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะในตลาดจีนให้ชัดเจน อาทิ การส่งเสริมผลิตภัณฑ์จากสับปะรดอินทรีย์ ยกกระดับให้เป็นสินค้าปลอดภัยซึ่งปัจจุบันกลุ่มลูกค้าชาวจีนที่คำนึงถึงสินค้าด้านสุขภาพมีมากขึ้น นำอัตลักษณ์สับปะรดฤดูแลผสมผสานกับวัฒนธรรมล้านนาผ่านบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างความแตกต่างในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโอกาสการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสับปะรด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากสับปะรด เพราะสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นตลาดสินค้าแปรรูปผลิตภัณฑ์สับปะรดขนาดใหญ่

2. ควรศึกษาเส้นทางขนส่ง R9 (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต-ฮานอย) หรือ R12 (นครพนม-ท่าแขก-หลิ่งเจิน-ผิงเสียง) ดังภาพที่ 2 เนื่องจากเส้นทาง R3A ยังคงมีปัญหาในหลายๆ ด้านเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเส้นทางขนส่งจากไทยสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน

ภาพที่ 2 เส้นทาง R3A กับ R12 และเมืองสำคัญในภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน
ที่มารูปภาพ : Li Chao (2016)

References

- Chaiburin, N. and Nimsai S. (2017). Kānsuksā so' uppathān mai tat doḵ chāk prathet Čhīn toḵ tai (yūnnān) nai sēnthāng R3A. [The Study of Chinese Cut Flower Supply Chain from Southern China (Yunnan) along R3A Route]. *MFU Connexion: Journal of Humanities and Social Sciences*, 6(2),58-81.
- Department of Trade Negotiations (2018). *Khet kānkha Serithai-Čhīn phonkrathop to' kānsong' oḵ sinkha Thai. [Thai-Chinese Free Trade Area Impact on exports of Thai products]*. Retrieved March 2017, from <https://www.dft.go.th/th-th/ShareDocument1/ArticleId/3770/300354-1-2>
- Ertrakul, O. (2016). Kānsong' oḵ phonlamai Thai pai Čhīn doī thāng rotyon. [Exports Thai fruit to China by car]. *Khakaset Magazine*. 40(2),138-144.
- Escodo, P. (2019). *MACFRUT 2019: Pineapple under the spotlight on the second day. Tropical Fruit Congress. Rimini, Italy*. Retrieved May 2019, from <https://www.eurofresh-distribution.com/>.
- Food Intelligence Center (2016). *Thailand food industry profile: Pineapple*. Retrieved December 2016, from <http://fic.nfi.or.th/foodsectordatabank-detail.php?id=10>
- Guo, J. (2018). Kān wikhro' nayōbāi dān yutthasāt yuk samai mai khoḅng prathānāthiboḍī sī čhīn phing [Policy Analysis on the Xi Jinping's New Era and China's Strategy]. *MFU Connexion* 7(2),198-222.

- Li, C. (2016). *Wikimedia Commons*. Retrieved February 2019 from https://commons.wikimedia.org/wiki/File:China_blank_map_grey.svg
- Meechaiyo, N. and Guo, J (2019). *The Study on Agricultural Export Trade to China thought R3A Road the Case of Phulae Pineapple*. The 7th AASIC Conference. Songkla, Thailand.
- National Bureau of Statistics of China (2018). *China Population and Housing Census 2018*. Retrieved December 2018, from <http://www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2018/indexeh.htm>.
- Office of Agricultural Economics (2019). *Khōmūn sēthakit kān kasēt [Agricultural economic data]*. Retrieved May 2017, from <http://kbp.ops.moc.go.th>
- Porter, M.E. (1980) *Competitive Strategy*. New York : Free Press.
- Somdee, N. (2013). *Sēnthāng kānkā chāidān Thai - Čhīn tōn tai dān ngān hatthakam sip sākā khōng phāk nūā tōn bon phāi tai kō rōp sēnthāng sēthakit tam nēō nūā -tai. [A Study of Thai-South China Border Trade Way on Thai Upper Northern 10 Lines Handicraft Profession Though the North-South Economic Corridor]*. Chiang Mai : Rajabhat University.
- Sukdanon, S. (2018). *Khrōngkān kanchai prayōt čāk sēnthāng R sām A phūā sāng khīt khwāmsāmān nai kān khāngkhan khōng phāk thōngthīeo*. [Project to utilize the R3A route to build the competitiveness of the tourism sector]. Bangkok : National Research Council of Thailand.
- Suwanpasak, N. (2019). *Sūanphasom thāngkān talāt khōng sinkhā nung tambon nung phalittaphan praphēt ‘āhān prārūp čāk phonlamai. [The marketing mix of One-Tambon One-Product for processed fruit (Unpublished master's thesis)]*. Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- ThaiBiz (2017). *Sapparot phū lāē phonlamai daōrung nai talāt Čhīn tōn tai. [Phulae pineapple, a new rising star fruit in southern China]*. Retrieved March 2017, from <https://thaibizchina.com/articles/>
- Thai PBS (2018). *Būānglang sapparot phū lāē lon talāt [Background! Phulae Pineapple over supply]*. Retrieved June 2018, from <https://news.thaipbs.or.th/content/272875>.
- UN Comtrade Database. (2018). *International Trade Statistics [HS Codes 08043000 : Pineapples]*. Retrieved December 2018, from <https://comtrade.un.org/data/>.